

TEMA OM KJØNNSLEMLESTELSE

TEMA

Kjønnslemlestelse

Kjønnslemlestelse, eller omskjæring av kvinner som det også omtales som, er et inngrep i en kvinnes (også ofte spebarn og små jenters) kjønnsorgan som skader organet eller påfører det varige forandringer. I enkelte regioner har tradisjonen pågått i flere tusen år. Kjønnslemlestelse praktiseres i omkring 30 land, hvorav de aller fleste er i Afrika og Midtøsten⁴⁶.

Rundt 200 millioner kvinner og jenter i verden er i dag kjønnslemlestet. Selv om de skadelige konsekvensene blir stadig mer kjent, blir 4 millioner jenter omskåret hvert år. Inngrepet skjer oftest når jentene er mellom 5 og 14 år, men kan også skje på spebarn og eldre jenter.⁴⁷

I en rekke land der omskjæring har vært tradisjon, er skikken nå forbudt. Kjønnslemlestelse ble for eksempel forbudt i Egypt i 1997/2008, i Elfenbenskysten 1998, i Eritrea i 2007, i Etiopia i 2005, Gambia 2016 og i Somalia i 2012. Stadig flere land forbyr skikken.

Kjønnslemlestelse er alvorlige brudd på jenters og kvinners grunnleggende rettigheter som mennesker og selvstendige individer.

Det er forskjellige typer kjønnslemlestelse. Den vanligste er at hele eller deler av klitoris og de indre kjønnsleppene fjernes. I noen tilfeller blir de indre eller ytre kjønnslepper sydd sammen (infibulasjon) slik at det bare gjenstår en liten åpning til urin og menstruasjonsblod. Kvinner som er infibulert kan få problemer ved tissing og menstruasjon, fordi væskene hopper seg opp inni kroppen. Før de skal føde må de ha en åpnende operasjon. Kjønnslemlestelse er forbundet med ekstreme smerter, blødninger, og er helseskadelig. Inngrepet kan føre til infeksjoner, inkludert urinveisinfeksjoner, cyster, kroniske smerter, seksuelle problemer, psykiske problemer, fødselskomplikasjoner og økt fare for dødfødsler.⁴⁸ Noen kvinner får problemer med å bli gravide.

I 2019 mottok *Kompetansesenteret mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og negativ sosial kontroll* totalt 36 henvendelser der hovedbekymringen var kjønnslemlestelse. 26 saker gjaldt frykt for kjønnslemlestelse, 7 gjaldt mistanke og 3 gjaldt gjennomført kjønnslemlestelse.

⁴⁶ FN-sambandet. Artikkel Kvinner og likestilling. Hentet 16.12.2020: <https://www.fn.no/tema/fattigdom/kvinner-og-likestilling>

⁴⁷ Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) i samarbeid med skolehelsetjenesten på Sogn Videregående og minoritetsrådgiver fra IMDI. *Er du gutt og har spørsmål om omskjæring av jenter?*

⁴⁸ Blant annet: Handlingsplan mot negativ sosial kontroll

Kjønnslemlestelse

kan føre til skader som gjør seksuelt samvær smertefullt. For infibulerte kvinner er samleie uten smerte umulig inntil kvinnen har fått utført en åpnende operasjon og såret har grodd. Selv etter at kvinnen er åpnet, kan det gjøre vondt. Hvis kvinnen har smerter eller er redd for smerter ved seksuelt samvær, bør hun søke råd hos lege eller helsesøster. Alle de store sykehusene tilbyr åpnende operasjoner.

Inngrepet er dag-kirurgisk og kvinnen kan reise hjem etterpå. Kjønnslemlestelse kan være forbundet med skam. En del kvinner føler de er «annerledes» og kan ha problemer med å være intim med personer som har annen kultur-bakgrunn enn dem selv.

Et ektepar i Norge hadde fysisk mishandlet datteren og medvirket til at hun ble kjønnslemlestet. Inngrepet ble utført av datterens bestemor da datteren var i opprinnelseslandet. Begge ektefellene ble fengslet og måtte betale datteren økonomisk oppreisning.

Omskjæring er en kulturell praksis og kulturelle praksiser endres hele tiden.⁴⁹

⁴⁹ NKVTS (Sogn vgs)

Hva sier menneskerettighetene og norske lover?

Menneskerettighetene: Kjønnslemlestelse bryter med en lang rekke menneskerettigheter. Både Verdenserklæringen om menneskerettighetenes artikkel 5 og Den europeiske menneskerettighetskonvensjonens artikkel 3 forbyr kjønnslemlestelse når det uttales at: «*Ingen skal utsettes for tortur eller grusom, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff.*» Forbudet er enda klarere formulert i FNs bærekrafts mål nr. 5. som har som mål å «*Avskaffe all skadelig praksis, som barneekteskap, tidlige ekteskap og tvangsekteskap, og kjønnslemlestelse.*»

Norske lover: Straffeloven forbyr alle former for kjønnslemlestelse, enten inngrepet utføres i Norge eller utlandet. Grov kjønnslemlestelse kan gi straff på opptil 15 års fengsel. Kjønnslemlestelse er straffbart selv om den som er utsatt for inngrepet har samtykket. Både de som medvirker til og de som utfører kjønnslemlestingen straffes. Å være kjønnslemlestet er ikke straffbart.

Myter og fakta om kjønnslemlestelse⁵⁰

«Kjønnslemlestelse beskytter jentas seksualmoral, og beskytter både mot sex før ekteskapet og utroskap etterpå.»	Kjønnslemlestelse fjerner ikke seksuell lyst, fordi slik lyst også sitter i hodet og i fantasien. Seksuell avholdenhet og trofasthet handler om holdninger og verdier, ikke om en jente er kjønnslemlestet eller ikke.
«Det er en gammel tradisjon og noe alle gjør. For ikke å være annerledes må jenta kjønnslemlestes.»	De fleste i verden praktiserer ikke kjønnslemlestelse. Kunnskap om hvor skadelig skikken er, gjør at stadig flere blir kritiske, og at forbud kommer på plass i flere land.
«Jenter som ikke er kjønnslemlestet blir ikke gift.»	Mange menn i land der kjønnslemlestelse er utbredt har forstått hvor skadelig skikken er, og vil ikke at kona skal være lemlestet. Kvinner som er kjønnslemlestet har flere helseproblemer enn andre. Uansett om de er lemlestet eller ikke, har kvinnene krav på respekt.
«Religionen påbyr kjønnslemlestelse.»	Ingen religion krever kjønnslemlestelse. Tvert imot sier de fleste religioner at man ikke skal skade skaperverket. Kroppen er en del av skaperverket. Noen muslimer mener at Islam støtter kjønnslemlestelse. De fleste muslimer praktiserer imidlertid ikke skikken.
«Det er viktig å følge foreldrenes vilje og tradisjon.»	Skadelige tradisjoner må bekjempes. Det er straffbart å gjennomføre kjønnslemlestelse. Hvis du kjenner noen i risikozonen, er det viktig at du tar kontakt med instanser som kan gripe inn.

⁵⁰ Filmen «Ung og omskåret» produsert av RVTS Sør i samarbeid med Redd Barna.